യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 100

ശ്രീരാമ ഉവാച .
യുക്തിഃ സ്യാത്കീദൃശീ ബ്രഹ്മൻസംസാരേ ദുഃഖശാന്തയേ .
തേഷാം യേഷാമയം പക്ഷഃ ശ്രൂയതാമുച്യതാം തതഃ .. 1
യാവജ്ജീവം സുഖം ജീവേന്നാസ്തി മൃത്യുരഗോചരഃ .
ഭസ്മീഭൂതസ്യ ശാന്തസ്യ പുനരാഗമനം കുതഃ .. 2
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
യം യം നിശ്ചയമാദത്തേ സംവിദന്തരഖണ്ഡിതമ് .
തത്തഥൈവാനുഭവതി പ്രത്യക്ഷമിതി സർവഗമ് .. 3
യഥാ ഖം സർവഗം ശാന്തം തഥാ ചിദ്ദ്യോമ സർവഗമ് .
തദേവൈക്യമഥ ദ്വൈതമന്യാർഥസ്യാത്യസംഭവാത് .. 4
സർഗാദൗ തദൃതേഽന്യോഽർഥോ മഹാപ്രലയരൂപിണി .
അകാണരത്വാന്നാസ്ത്യേവ ബ്രഹ്മൈവേദമതസ്തതമ് .. 5
സമസ്തവേദശാസ്ത്രാർഥം യേ മഹാപ്രലയാദി ച .
നേച്ഛന്തി തേ മഹാമൂഢാ നിഃശാസ്ത്രാ നോ മൃതാ ഇവ .. 6
സർവശാസ്ത്രാവിരുദ്ധേന സർവം ബ്രഹ്മേദമിത്യലമ് .
സ്ഥിതം സാനുഭവം യോക്ത്യ യേഷാം തൈർന കഥാക്രമഃ .. 7
നിത്യാ നിരന്തരോദേതി യാദൃശീ സംവിദാശയേ .
ഭൂയതേ തന്മയേനൈവ പുംസാ ദേഹോഽസ്തു മാഥവാ .. 8
ബോധാച്ചേത്സംവിദോ ജാതഃ സ ദുഃഖീ പുരുഷോ ഭവേത് .
വിരുദ്ധം വേദനം യാവത്താവജ്ജീവോഽങ്ഗ തന്മയഃ .. 9
ജഗച്ചിദ്ദ്യോമകചനമാത്രമേവേതി ഭാവിതേ .
തത്കഥം വേദനം വ്യോമ്നാ ബോധഃ കസ്യ കുതോ ഭവേത് .. 10
ന കാനിചിത്പ്രധാവന്തി ഏകനിശ്ചയസംവിദാമ് .
പുംസാം സുഖാനി ദുഃഖാനി രജാംസി നഭസാമിവ .. 11
സംവിത്സത്യാസ്ത്വസത്യാ വാ നിശ്ചയസ്താവദീദൃശഃ .
ആബാലമേതത്സംസിദ്ധം കേനാപഹ്നൂയതേ കഥമ് .. 12
ന ദേഹഃ പുരുഷോ വാപി ജീവോഽന്യ ഉപലഭ്യതേ .
സംവിത്സർവമിദം സാ തു യഥാ വേത്തി തഥാ ജഗത് .. 13
സാ സത്യാപ്യഥവാസത്യാ തയാ ദേഹോഽനുഭൂയതേ .
സ്വാതന്ത്ര്യേണ യഥാ സ്വപ്നേ പാതാലേ ഖേ ജലേ ദിവി .. 14
സംവിത്സത്യാസ്ത്വസത്യാ വാ താവന്മാത്രഃ സ്മൃതഃ പുമാൻ .
സ യഥാനിശ്ചയോ നൂനം തത്സത്യമിതി നിശ്ചയഃ .. 15
പ്രാമാണ്യം സർവശാസ്ത്രാണാമേതേനൈവ പ്രസിദ്ധ്യതി .
സർവസിദ്ധാന്തസിദ്ധാന്ത ഏഷ ഏവേതി മേ മതിഃ .. 16
തസ്മാദബോധതാ യാസ്തേ യഥാ സംവിത്തഥൈവ സാ .
ഭവത്യകലുഷാകാരാ തഥൈവ ഫലഭാഗിനീ .. 17

ദേശകാലക്രിയാദ്രവ്യവേദശാസ്ത്രൈഷണാഭ്രമൈഃ .
അബോധതാ തു യാ സംവിത്കദാചിത്സാ ന നശ്യതി .. 18
ആവിർഭവതി സാ ഭൂയഃ ക്ഷീണാശങ്കാ ക്ഷണേന ചേത് .
തത്കേന സംവിദോ ദുഃഖം കദാ നാമോപശാമ്യതി .. 19
സംവിദേവ നൃണാം ജീവഃ സ യഥാ ദൃഢഭാവനഃ .
തഥാ സുഖീ വാ ദുഃഖീ വാ ഭവേദിത്യേഷ നിശ്ചയഃ .. 20
സംവിച്ചേദസ്തി തജ്ജ്ഞാനാം ശരണം ഭവഭേദനേ .
നാസ്തി ചേത്തച്ഛിലാമൂകമാന്ധ്യമേവാവശിഷ്യതേ .. 21
യത്തയൈവ ച സംവിത്ത്യാ വേദനേനൈവ ലഭ്യതേ .
അയം സ്വഭാവജ്ഞപ്ത്യാന്തർജാഡ്യം പുംസേവ നിദ്രയാ .. 22
ശ്രീരാമ ഉവാച .
ദിക്ഷ്വധസ്താച്ച നാന്തോ/സ്യാ ഭാവീ നാപി ജഗത്ക്ഷയഃ .
അസ്തീതി ഭാവിതം യേന സംത്യക്താ/ഭാവബുദ്ധിനാ .. 23
വിജ്ഞാനഘനമേവേദമിതി നൂനമപശ്യതാ .
പശ്യതാ ച യഥാദൃഷ്ടം സർവക്ഷയമപശ്യതാ .. 24
തസ്യ സ്യാത്കീദൃശീ ബ്രഹ്മത്യുക്തിരാധിവിനാശനേ .
ഇതി മേ സംശയം ഛിന്ധി ഭൂയോ ബോധാഭിവൃദ്ധയേ .. 25
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
അത്രൈകം താവ-ദു-ചി-തം പൂർവമേവ തഥോത്തരമ് .
ദ്വിതീയമുത്തരം ന്യായ്യം വക്ഷ്യമാണമിദം ശൃണു .. 26
ഈദൃഗ്ഭാവസ്ത്വയാ പ്രോക്തോ യഃ പുമാൻപുരുഷോത്തമ .
സ താവച്ചേതനാമാത്രം ഭവതീത്യനുഭൂയതേ .. 27
സ ചാകാരവിനാശേന യുജ്യതേ നാത്ര സംശയഃ .
അഥാവിനാശോ ദേഹശ്ചേത്തദുഃഖസ്യാത്ര കഃ ക്രമഃ .. 28
ഭവേദ്ഭാഗവിഭാഗാത്മവിനാശസ്ത്വവിചാരിതഃ .
അവശ്യം തസ്യ ഭവതി കിലേതി നനു നിശ്ചയഃ .. 29
മൃതഃ സ സംവിദാത്മത്വാദ്ഭൂയോ നോ വേത്തി സംസൃതിമ് .
ജ്ഞാനധൗതാ ന യാ സംവിന്ന സാ തിഷ്ഠ+ത്യസംസൃതിഃ .. 30
അഥവാ നാസ്തി സംവിത്തിരിതി നിശ്ചയവാന്യദി .
തതസ്താദൃഗ്വേദനതോ ഭവത്യേവ ദൃഷജ്ജഡഃ .. 31
യഥാവേദനമർഥേഷു ചിത്ത്വേ ദേഹക്ഷയാത്ക്ഷതേ .
മൃതിരേവ പരം ശ്രേയോ ദൃഷ്ടം നാനുഭവാദിതി .. 32
അസംഭവാച്ഛുദ്ധവിദോ നിഃശരീരാ ഭവന്തി യേ .
ജഡഭാവാ ജഡീഭൂയ ദുർഭേദാന്ധ്യാ ഭവന്തി തേ .. 33
യേ ചാപി സ്വപ്നപുരവത്സർവം പശ്യന്തി ചിന്മയാഃ .
തേഷാമിദമിവാശേഷം ജഗജ്ജാലം പ്രവർതതേ .. 34
സ്ഥൈര്യാസ്ഥൈര്യേണ ഭൂതാനാം കിമപൂർവമതൗ ഭവേത് .
ഭൂതസ്ഥൈര്യേ തഥാസ്ഥൈര്യേ സുഖം ചൈവാസുഖം സമമ് .. 35
സ്ഥിരമസ്ത്വസ്ഥിരം വാപി മഹ്യാദിമഹതാമപി .
ചിദ്ഭാമാത്രമിദം ഭാതി യാവദജ്ഞാനമാതതമ് .. 36

സംവിദാ സംവിദോഽസത്താമിഹാവ്യാപ്യ വിനഷ്ടയാ .
നിർണീയാങ്ഗീകൃതം യൈർവാ ജാഡ്യം തദ്വാലകൈരലമ് .. 37
യേഷാം വിദ്ഭ്യഃ ശരീരാണി തേ വന്ദ്യാഃ പുരുഷോത്തമാഃ .
ശരീരേഭ്യോ വിദോ യേഷാം തൈരലം പുരുഷാധമൈഃ .. 38
ചിദ്രൂപോ ജീവബീജൗഘ ആകാശകൃമിജാലവത്
ഊർധ്വം തിര്യഗധോ യാതി പൂര്യമാണ ഇവ സ്വയമ് .. 39
ചേത്യതേ യേന കർതാന്യോ ബീജൗഘേന സ തത്പരഃ .
തഥൈവാനുഭവത്യന്തഃ സ്വയമേവ വിവൽഗതി .. 40
യദ്യഥാ ചേത്യതേ യേന തജ്ജീവേനാശു തേന തത് .
ചിദ്രൂപേണാപ്യതേ സിദ്ധമേതദാബാലമക്ഷതമ് .. 41
യഥാ ധൂമസ്യ നഭസി യഥാമ്ഭോധൗ മഹാമ്ഭസഃ .
ആവർതവൃത്തയശ്ചിത്രാസ്തഥാ ചിദ്വ്യോമ്നി സംസൃതേഃ .. 42
പുരീ ഭവതി ചിദ്വ്യോമ യഥാ സ്വപ്നേ നരം പ്രതി .
തഥാദിസർഗാത്പ്രഭൃതി തദേവേദം ജഗത്സ്ഥിതമ് .. 43
സഹകാരിനിമിത്താനി യഥാ സ്വപ്നേ ന സന്തി വൈ .
പൃഥിവ്യാദീനി ഭൂതാനി തഥൈവാദൗ ജഗത്സ്ഥിതേഃ .. 44
അങ്ഗാനാം സ്വപ്നനഗരേ വസുധാ വിവിധാഃ കൃതാഃ .
യാസ്താ ഏവ ജഗത്സ്വപ്നനഗരേ പുഷ്ടതാം ഗതാഃ .. 45
ചിന്മാത്രാകാശമേവേമാഃ പ്രജാ ദ്വൈതൈക്യവർജിതാഃ .
കേ വാത്ര രഞ്ജനാന്യാ ഖേ യദ്വാഭാതി ഖമേവ തത് .. 46
ചിച്ചന്ദ്രികാ ചതുർദിക്കം ശീതലാഹ്ലാദകാരിണീ .
തനോതി ചേതനാലോകം തസ്യേദം കചനം ജഗത് .. 47
അദ്യൈവാദ്യന്തയോർവ്യോമ്നി ചിന്മയേ സർഗദർശനമ് .
ചിദുന്മേഷനിമേഷാഭ്യാം ഖാത്മോദേത്യസ്തമേതി ച .. 48
യദ്യഥാ വേത്തി യത്തത്സത്തഥൈവാനുഭവത്യലമ് .
യസ്മാത്സമസ്തം ചിന്മാത്രം കിമിവാത്ര ന വിദ്യതേ .. 49
ശരദാകാശവിശദം സംവിദഃ സൗമ്യമാനസാഃ .
അസന്ത ഏവ തിഷ്ഠന്തി സന്തോഽധിഗതതത്പദാഃ .. 50

നിർമാനമോഹാ ജിതസങ്ഗദോഷാഃ
പ്രവാഹസംപ്രാപ്തനിജാർഥഭാജഃ .
തിഷ്ഠന്തി കാര്യവ്യവഹാരദൃഷ്ടൗ
നിരാമയാ യന്ത്രമയാ ഇവൈതേ .. 51

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ നാസ്തിക്യ-നിരാകരണം നാമ ശതതമഃ സർഗഃ ..100..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
25.12.2023